

УДК 133 (075)

Л.О. ОСИПЕНКО (вчитель гімназії №6 Запорізької обласної ради
Запорізької області, здобувач кафедри менеджменту організацій)
Запорізька державна інженерна академія, Запоріжжя
E-mail: l.osipenko777@gmail.com

**ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ГУМАНІТАРНОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ТИПУ ДІЯЛЬНОСТІ
ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕПОХИ**

В статті дається аналіз нової парадигми гуманітарного менеджменту як інноваційного соціокультурного типу діяльності постіндустріальної епохи, дається пояснення поняттєво-категорійного апарату гуманітарного менеджменту, методологічне обґрунтування концепту гуманітарного менеджменту та його інтерпретація як соціокультурного феномена; аналіз уявлень про гуманітарну професійну діяльність, соціокультурні засади і концептуальну базу гуманітарного менеджменту; побудова теоретичної системної моделі сучасної гуманітарної діяльності, узагальнюючої структуру, специфіку і морфологію сучасних соціокультурних практик, визначення ролі гуманітарного менеджменту у процесах формування і реалізації культурної політики.

Ключові слова: гуманітарний менеджмент, інноваційний тип діяльності, постіндустріальна епоха, менеджеральне мислення, культурно-філософський концепт, гуманітарна професійна діяльність, соціокультурна практика, гуманітарне виробництво

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Потреба у новому концепті «гуманітарного менеджменту» викликана актуалізацією гуманістичної парадигми в умовах постіндустріалізму і постмодернізму, що диктується інтенсивним розвитком гуманітарної сфери і динамічними соціокультурними процесами у системі сучасного символічного управління. Для пояснення останнього дається обґрунтування поняттєво-категорійного апарату гуманітарного менеджменту, методологічні засади гуманітарного менеджменту та його інтерпретація як соціокультурного феномена; аналіз уявлень про гуманітарну професійну діяльність, соціокультурні засади і концептуальну базу гуманітарного менеджменту; Гуманітарний менеджмент являється у наші дні типом соціокультурної практики з перспективними стратегіями розвитку. Це потребує визначення як понятійних, змістовних рамок, культурних засад і морфології феномена гуманістичного менеджменту [1, 254с.] Істотними засадами для проведення дослідження є та обставина, що до теперішнього часу ні у вітчизняній, ні в зарубіжній думці не розглядалися питання про відношення гуманітарних технологій і гуманітарного менеджменту відносно апарату гуманітарних наук. В умовах постіндустріальної епохи гуманітарний менеджмент як практика і тип діяльності не має теоретично оформленої опори на класичний і сучасний спеціалізований науковий

апарат. Відсутнє розуміння фундаментальних – наукових і загальнофілософських джерел розвитку гуманітарного менеджменту, концептуального і філософського бачення, методологічного обґрунтування стосовно його в умовах постіндустріального розвитку. Недостатня увага приділяється етичним засадам діяльності і, зокрема, гуманістичної складової менеджментального професіоналізму. Гуманітарний менеджмент охоплює широке коло соціокультурних та управлінських явищ, які характеризуються антропологічним виміром, транспрофесіоналізмом, невичерпним розмахом використання гуманітарної діяльності, ціннісно-цільовою орієнтацією на інвестиції в людський капітал в умовах трансформації сучасного суспільства [2, 602с.].

Різновидом гуманістичного менеджменту є гуманітарний менеджмент, дія якого пов'язана з значимістю постіндустріального тренду – диверсифікацією занять, що являється наслідком культурної і ціннісної різноманітності, виникненням нових типів діяльності і професій, які потребують продуктивного включення у систему культурного обігу і соціальних відносин. До таких професій, зокрема, відносяться аналітики соціокультурних систем і процесів, антропологічні медіатори, інтерпретатори, виробники соціокультурних продуктів постіндустріальної економіки, міфодизайнери, спеціалісти з просторового розвитку, стратегічні сценаристи, культурні політики, методологи, діяльність яких направлена на формування світогляду та культури особистості [3, 580с.]

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спирається автор

Теоретико-методологічною основою вивчення інноваційних діяльнісних феноменів гуманітарного менеджменту постіндустріальної епохи слугує ряд вітчизняних і зарубіжних досліджень з філософії. Інтерпретація культури у контексті гуманітарного менеджменту дається на основі аналізу теоретичного апарату М.Бахтіна, Ю.Давидова, М.Кагана, Д.Ліхачова, Ю.Лотмана, Г.Померанца, Н.Чавчавадзе, а також робіт з діяльнісного підходу В.Біблера, М.Межуєва, Е.Маркаряна. Філософськими засадами вивчення постіндустріальної епохи як бекграунда гуманітарного менеджменту слугували праці Д.Белла, З.Бжезинського, П.Діксона, В.Іноземцева, М.Кастельса, М.Маклюєна, Г.Маркузе, Е.Масуди, А.Некlessи, А.Тоффлера, Ф.Фукуями, С.Хантінгтона. Теоретичні аспекти філософії постмодернізму, що визначають формування гуманітарного менеджменту, виявляються у творах Р.Барта, Ж.Бодрійяра, Ф.Гваттарі, Ж.Делеза, Ж.Дерріди, Ж.Лакана, Ж.-Ф.Ліотара, М.Фуко, Ю.Габермаса. Концепт гуманітарного менеджменту розглядається в роботах В.Воронкової, В.Бега, В.Вашкевича; соціальні аспекти концепту гуманітарного менеджменту розглядаються в роботах А.Ахієзера, П.Бергера, І.Вітаньї, Т.Лукмана, К.Мангейма, А.Печчеї, П.Сорокіна, Е.Тросбі. Інтерпретація культурологічних концептів традиції та інновації в концепті гуманітарного менеджменту дається з застосуванням філософсько-культурологічного

спадку С.Аверінцева, Б.Єрасова, Х.-Г.Гадамера, П.Дракера, Е.Пановські, А.Пригожина, П.Рікера. Культурна політика як інноваційний приклад діяльності гуманітарного менеджменту обґрунтована на основі робіт Г.Бенвеністе, С.Бенхабіба, В.Глазичева, І.Діскіна, Дж.О'Конора, Ю.Лукіна, К.Соколова, Р.Флориди, П.Щедровицького. Існуючі розробки, що стосуються сучасних гуманітарних типів діяльності, носять розпорошений і несистематизований характер його аспекти аналізу є невзаємопов'язаними, фрагментарними і не дозволяють скласти повну картину з інноваційних гуманітарних професій як соціокультурних феноменів в лабіринті сучасних перспектив [4, 220с.]. В дослідженнях передбачаються лише окремі потенційні напрями та орієнтири розвитку академічної гуманітарно-діяльнісної проблематики. У цьому зв'язку очевидною є необхідність комплексного осмислення та якісного перегляду накопиченого матеріалу, забезпечення тим самим виходу на рівень теоретико-методологічного узагальнення, його концептуалізації і моделювання. Теоретико-методологічною базою дослідження слугують ідеї культурології, прикладної, соціальної та культурної антропології, семіотики. Автор спирається на теорії діяльності еліт постіндустріального суспільства; теоретико-методологічні підходи, як: історико-аналітичний, парадигмальний, міждисциплінарний, системний, функціональний, аксіологічний, системно-мислєдіяльнісний, діяльнісний підхід до гуманітарного менеджменту. Для вирішення задач дослідження використовуються такі методи, як моделювання, інтерпретація, порівняння, експертні оцінки, типологізація. В дослідженні автор спирається на концепти гуманітарності, раціональності, ідентичності, комунікації, компетенції, професійного самовизначення, культурно-символічного капіталу, традиції та інновації, розвитку соціуму, пізнання феноменів інноваційно-креативного та гуманітарного вектору сучасного українського суспільства [6, С.43-53].

Об'єктом дослідження є гуманітарний менеджмент як філософський концепт і сучасна практика. Предметом дослідження – теоретико-практичний зміст і соціокультурне значення гуманітарного менеджменту як інноваційного типу діяльності постіндустріальної епохи.

Метою роботи є формування концепції гуманітарного менеджменту і теоретичне обґрунтування умов його розвитку як інноваційного типу діяльності.

Для досягнення поставленої мети вирішуються наступні дослідницькі задачі:

- методологічне обґрунтування концепту гуманітарного менеджменту та його інтерпретація як соціального та соціокультурного феномена;
- аналіз уявлень про гуманітарну професійну діяльність, соціальні засади і концептуальну базу гуманітарного менеджменту;
- побудова теоретичної системної моделі сучасної гуманітарної діяльності, узагальнюючої структуру, специфіку і морфологію сучасних соціокультурних практик і створюючих базис для вивчення і продукування

нових типів інноваційно-гуманітарної діяльності;

- виявлення інноваційних соціальних факторів та умов, що визначають рамки діяльності гуманітарних менеджерів;
- визначення ролі гуманітарного менеджменту у процесах формування і реалізації культурної політики.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблема ситуація.

Необхідність вивчення гуманітарного менеджменту зумовлена змінами самого менеджерського мислення у сучасному світі та істотним розширенням горизонтів управлінської дії, що базується на врахуванні культурної складової та використанні гуманітарних технологій. Позиціонування гуманітарного менеджменту у якості соціокультурної практики передбачає здійснення систематизації практичного досвіду, а також вивчення можливостей трансляції потенціалу гуманітарного менеджменту у різноманітних сферах, у тому числі на рівні державного управління, культурної політики, трансформації її в інноваційну економіку і креативний сегмент громадянського суспільства. Найбільш адекватним для дослідження гуманітарного менеджменту як інноваційного типу постіндустріальної епохи стало діяльнісне розуміння культури, у відповідності з яким культура інтерпретується як сформована у індивіда чи соціуму система цінностей, яка породжує цивілізаторську місію, позитивні зміни і розвиток, модернізаційні нововведення, інновації, у тому числі інноваційні типи гуманітарної діяльності. До останніх відноситься гуманітарний менеджмент як новий тип управлінської діяльності, направленої на досягнення позитивних якісних змін у широкому форматі життєдіяльності суспільства засобами культури, з використанням гуманітарних ресурсів і технологій в умовах культурної різноманітності сучасного світу [7, 378с.].

Обговорення проблеми

Гуманітарний менеджмент концептуалізований як інноваційний тип діяльності, введений в контекст постіндустріальної шкали культурних цінностей, що обґрунтовується на основі теорії діяльності і детермінуються соціокультурними та антропологічними факторами розвитку сучасного суспільства [8, 262с.]. Гуманітарний менеджмент як тип діяльності описується на основі системної моделі, що включає оціночний, описовий та інструментальний кластери. До оціночного кластера слід віднести цінності стратегічного мислення і спів-діяльності, ефективної комунікації і продуктивної рефлексії, відповідальності і розвитку, підвищення якості життя. Описовий кластер може бути окреслений такими об'єктами гуманітарного менеджменту, як символи, інституції, спільноти, території, соціокультурні процеси, а також професійною спільнотою гуманітарних менеджерів як значимим суб'єктом соціокультурного поля. Інструментальний кластер формує такі типи ресурсів, як: символічні (простір комунікації і мова професії) і

компетентнісні (комунікативність, рефлексивність, креативність і проєктність). Ключові контексти діяльності гуманітарного менеджменту у культурній політиці слід окреслити принципами, методами і підходами: смисловий (семіотичний), особистісного росту і діяльнісного самовизначення (антропологічний), територіально-просторовий, політичної дії. Сучасні типи гуманітарної діяльності виступають сферами утворення інноваційних смислів і формування нових культурних образів і смислів. Виявляючи характеристики постіндустріального періоду, що детермінують соціокультурний контекст становлення гуманітарного менеджменту, ми позиціонуємо гуманітарний менеджмент в контексті аспектів постіндустріалізму і постмодернізму. Сучасні концепції постіндустріального, інформаційного, когнітивного суспільства розглядаються з точки зору їх вкладу в обґрунтування становлення і розвитку гуманітарно-орієнтованих інноваційних діяльнісних феноменів. Зокрема, для нас засадничими є концепції інформаційної епохи М.Кастельса, що стосуються диверсифікації постіндустріального гуманітарного знання і соціокультурної диференціації засад сучасного професіоналізму.

На основі аналізу ряду сучасних трендів (у тому числі домінування ціннісно-цільової раціональності, нових типів діяльності і систем професіоналізації, орієнтованих на виробництво людини чи гуманітарне виробництво, формування децентралізованих інноваційних професіональних ідентичностей) ми приходимо до уявлення про постіндустріальну епоху як зв'язуючу ланку, що взаємозумовлює еволюцію гуманітарних соціокультурних процесів і розвиток менеджерального професіоналізму. Саме цей висновок дозволяє зафіксувати істотні для нового типу діяльності зміни парадигм соціогуманітарного розвитку, зокрема, формування символічної людини, постіндустріального гуманітарного ринку, запитів на пошук нових смислів і раціональних зерен у взаємодії людини і суспільства [9, 485с.]. Спираючись на уявлення сучасних філософів про постмодернізм як парадигму, що визначає напрямки пізнавального філософського пошуку, предметні сфери, об'єкти і методологію дослідження гуманітарного менеджменту в умовах постіндустріалізму, ми фіксуємо загальну для культури постмодерну тенденцію трансформації соціокультурного простору, що включає велику сукупність інтерпретацій культурних явищ і процесів, зміну культурних орієнтирів, плюралістичність трактувань минулого, теперішнього і майбутнього культури і цивілізації. Виявляючи аспекти постмодернізму щодо оформлення гуманітарних практик, ми зосереджуємо свою увагу на тенденціях професіоналізації, відносячи до них адаптацію локального соціокультурного досвіду в контексті реалізації потреб суспільства в цілому; професійне врахування культурного плюралізму при забезпеченні досягнення суспільно-значимих цілей; потребу в інноваційних гуманітарних формах соціальної і культурної регуляції, що спираються на етичні засади діяльності. Адекватність аналізу забезпечується за рахунок виявлення відмінностей між імперативами постмодернізму і

Осипенко Л.О., 2013

площинами гуманітарного менеджменту. Основні принципи постмодернізму конвертуються у принципи розвитку сучасної професійної гуманітарної діяльності: прикладний характер соціокультурної дії, накладання гуманітарних практик на суспільні потреби і цивілізаційні виклики, забезпечення компліментарності різноманітних ресурсів діяльності [10, 270с.].

Для нашого аналізу актуальним являється поняття «гуманітарного менеджменту» як типу діяльності в більш вузькому форматі професії. У силу того, що концепти професії і професіоналізму констатуються як базові, ми використовуємо культурологічне обґрунтування поняття «професіоналізм» і позиціонуємо професію менеджера як соціокультурний феномен з точки зору його місця в системі культури в контексті аспектів - світоглядного, аксіологічного, діяльнісного, комунікаційного, ідентичності. Так, епоха постмодернізму характеризує постіндустріальний період як «фінал епохи професіоналів», називає професіоналізм фундаментальним явищем сучасності і констатує зміну змісту цього терміну: рух від професіоналізму як оболонки діяльності до іншої організованої діяльності, в основі якої лежать класифікації із різних ціннісних рядів [11, 503с.]. Соціокультурне обґрунтування динаміки поглядів на проблему професіоналізму спирається на гіпотезу про залежність уявлень про професію від типу раціональності, що домінує в ту чи іншу конкретну історичну епоху. Культурологічне уявлення про раціональність виводиться з врахуванням теоретичного апарату М.Вебера, який трактує ціннісну раціональність як орієнтацію на суспільні цінності, правила і умови, а цілераціональність як орієнтацію на мету, засоби і результати. Концептуальні аспекти професіоналізму, що базуються на ціннісній раціональності, дають розуміння професії як системи гуманітарних цінностей, пов'язаних з уявленням про професію як спосіб трансляції раціональностей, форму смислоутворення, фактор збереження цілісного культурно-семіотичного простору згідно з концепцією Ю.Лотмана [12, 196с.].

Для визначення рамок дослідження істотними підходами являються ті, що базуються на цільовій раціональності, в контексті яких професія гуманітарія трактується як елемент соціальної структури у рамках постіндустріальної (інформаційної, знаннєвої) культури, що задає розуміння професії як форми забезпечення соціокультурного розвитку [13, 607с.]. До найбільш значущих слід віднести ряд сучасних підходів до проблеми професіоналізму, що ґрунтуються на ціннісно-цільовій раціональності як домінуючому типі раціональності в епоху постіндустріалізму. Перший з них вибудовується на розумінні професії як сумісно-творчої діяльності; другий пов'язаний з уявленням про професію як одну з організаційних форм генези культури, яка відтворює основний спосіб трансляції культури конкретного історичного типу; третій базується на тлумаченні професії як соціокультурної матриці мислєдіяльності – фундаментальної структури

культури, що визначає форми мислення, комунікації, дії і рефлексії; четвертий базується на констатації та аргументації зміни сучасної гуманітарної культурної парадигми від професіоналізму до заняття як іншої, непрофесійної організованості і діяльності в умовах саморозгортання соціального світу [14, 248с.].

Як свідчить аналіз гуманітарного менеджменту як інноваційного типу діяльності постіндустріальної епохи, методологічними засадами для концептуалізації слугує діяльнісний підхід до гуманітарної культури, що дозволяє врахувати збалансувати багатоманітності контекстів дослідження постіндустріальних професій. Найбільш адекватною проблематиці гуманітарного менеджменту є аналіз гуманітарної діяльності як врахування фактора культури, свідомої і направленої роботи з культурним несвідомим, культурною складовою у будь-якій сфері суспільного життя. В основі концепції гуманітарного менеджменту - відношення даного типу діяльності до специфічної культурної та управлінської традиції. Одним з елементів даної традиції являється уявлення про гуманітарні управлінські технології як засоби трансляції культури і гуманітарного наповнення сучасних діяльнісних феноменів. Гуманітарний менеджмент уписується в постіндустріальну культурну парадигму епохи, позиціонуючись як реальний фактор соціокультурної дійсності, задаючи ареали практичної дії гуманітарного менеджменту з метою інтеграції його в систему культурного поля. Задаючи гуманітарний дискурс дослідження, ми приймаємо до уваги позицію В.Г.Воронкової, яка стверджує, що гуманітарне знання, гуманітарні практики і методології створюють сьогодні істотну частину людської культури, позиціонуючи себе в цілому в гуманітарній культурі (гуманітарному чи гуманістичному менеджменті) [15, 272с.]. Саме у цьому зв'язку наша увага зосереджена на філософсько-культурологічних засадах сучасного гуманітарного знання, проблемі розповсюдження у постіндустріальному суспільстві гуманітарних технологій і практик, розробці гуманітарних стратегій і виявленні їх гуманітарної антропологічної перспективи. Обґрунтування трактовок «гуманітарності», найбільш адекватних сучасному культурному процесу, базується на фундаментальному уявленні про гуманітарність як діяльнісний, практичний, людиноорієнтований вимір, а також параметр, пов'язаний з еволюцією, динамікою, розвитком сучасного соціуму. Для нас важливими є якісні відмінності у традиційному трактуванні гуманітарної управлінської діяльності та сучасне розуміння гуманітарного менеджменту. Нове уявлення пов'язано з особливостями гуманітарного підходу в постіндустріальному суспільстві, необхідністю забезпечення балансу між ціннісною і цільовою раціональністю, подолання рамок галузевого підходу до соціогуманітарної проблематики в контексті оптимізації людиноцентричної системи цінностей [16, С.67-68].

В результаті соціально-філософського аналізу нами доведено, що гуманітарний менеджмент як соціокультурний феномен виникає на пересіченні трьох змістовних парадигм: постіндустріалізму, діяльності, Осипенко Л.О., 2013

гуманітарності. На основі даного аналізу робиться висновок, що гуманітарний менеджмент слід проаналізувати у трьох аспектах: 1) онтологічному; 2) міждисциплінарному; 3) традиції та інновації. Аксіологічна компонента дослідження базується на таких аспектах теорії культури, як еволюція ціннісної свідомості і конфлікту цінностей, вплив цінностей на суспільний розвиток. В результаті аналізу виявляється, що в контексті цінностей професійної спільноти гуманітарний менеджмент характеризується цінностями гуманітарного характеру, а гуманітарні цілі носять культурологічний характер, постільки інтерпретують культуру як широку суспільну практику. Оціночні виміри гуманітарного менеджменту базуються на культурологічному визначенні концептів цінності/цілі і методології вивчення гуманітарних професій, базовими концептами яких являється цінніснораціональність як «посередник» між цінностями історичної епохи і суспільними потребами і цілераціональність як спосіб орієнтації на соціальні інтереси і модуси їх досягнення.

Ціннісно-цільова раціональність гуманітарного менеджменту є домінуючим типом постіндустріального суспільства і розглядається як триєдність: 1) менеджеральної діяльності; 2) соціального ефекту; 3) механізмів і ресурсів забезпечення даної професійної діяльності. Розкриваючи сутність аксіологічної компоненти, ми аргументуємо принципи, що лежать в основі професії гуманістичного менеджменту, а також культурну і управлінську філософію і місію гуманітарного менеджменту. Етичні принципи гуманітарної діяльності пов'язані з соціальною відповідальністю, стратегічним мисленням та утилітаризмом, що складають основу для розробки етичного кодексу гуманітарної професії та управління гуманітарною сферою в умовах глобалізації [17, С.358-361]. Філософія гуманітарного менеджменту включає проблеми суспільного блага, динамічного розвитку професії, гуманітарної управлінської рефлексії і формування образу майбутнього. Місія гуманітарного менеджменту зв'язана з забезпеченням цілісності системи різноманітних гуманітарних практик, ряду інноваційних векторів пізнання суспільного розвитку, посиленням інтегруючої функції культури, продуктивною трансформацією ціннісних орієнтирів суспільства. Узагальнюючи окремі аспекти місії, в дослідженні формулюється мегамісія гуманітарного менеджменту як оформлення постіндустріальної реальності в позитивний гуманітарний соціокультурний проект. Зміст місії гуманітарної професії дозволяє вибудувати типологію цінностей гуманітарного менеджменту: загальнокультурні, соціальні, внутрішньо професійні. До останніх слід віднести гуманітарне знання, діяльнісну трактовку соціокультурних процесів, цільову орієнтацію і соціокультурний статус дослідницьких практик; самоосвіту; змістовну і ефективну комунікацію; колективну діяльність; переваги мережевої кооперації в умовах глобальної трансформації [18, С.84-93].

Аналіз простору цілей гуманітарного менеджменту дозволяє зробити

висновок про ідентичність типів цілей діяльності основоположним функціям культури. Установлюючи співвідношення між цінностями і цілями професії, ми акцентуємо увагу на ретроспективності цінностей і перспективності цільової орієнтації, роблячи висновок, що характер гуманітарних цінностей детермінує зміст соціокультурних цілей, а коригування цілей забезпечує актуалізацію цінностей. В результаті процесів, що відбуваються в сучасному трансформаційному суспільстві, формується спільнота гуманітарних менеджерів як одного з типів модерної субкультури. Місце і роль гуманітарної політики у сучасному суспільстві в умовах глобалізації визначається розвитком наступних напрямів [19, С.257-262]. Перший напрям задає типологію об'єктів професійної діяльності, включаючи символи, інституції, спільноти, території, простори, соціокультурні процеси. Багатоманітність об'єктів гуманітарного менеджменту створює ціннісну картину світу гуманітарного менеджера і задає простір цілей його діяльності. Другий напрям визначає і типологізує зовнішню сферу суб'єктів гуманітарного менеджменту, до якого відносяться представники гуманітарного менеджменту – активні і продуктивні суб'єкти – держава, бізнес, неурядові організації, благодійні фонди, освітні і наукові інституції, міжнародні організації. Багатоманітність суб'єктів професійного поля і різноманітність культурних та управлінських засад їх діяльності відображає міжсекторність соціокультурної сфери. Зафіксовані мультисуб'єктивність і плюралізм приводять до постановки питання про потребу в суб'єкті гуманітарного менеджера як суб'єкті-медіаторі, здатного урівноважити різноманітні інтереси у просторі соціокультурної політики. Третій напрям являється ключовим і окреслює внутрішню сферу суб'єктів гуманітарного менеджменту, що утворюють професійну спільноту гуманітарних менеджерів, які позиціонуються як істотний сегмент і провідний актор соціокультурного поля та громадянського суспільства. До всебічної характеристики нової професійної групи гуманітарних менеджерів ми відносимо принципи функціонування, що створюють ідентичність, орієнтацію на соціокультурний розвиток, медіацію, мережеве оформлення, широку громадську участь. Визначення соціокультурних атрибутів спільноти гуманітарних менеджерів (у тому числі предмета і принципів його діяльності) дозволяє здійснити істотний висновок, що становлення нового типу гуманітарної діяльності і формування відповідної професійної групи представляє собою динамічний процес формування нової ідентичності. Автор спирається на підходи сучасних дослідників, зокрема Л.Іоніна, що нові постіндустріальні ідентичності визначально вводять до гуманітарного концепту ціннісну соціальну логіку і здійснюють реконструкцію соціокультурних смислів на основі інших систем цінностей. Розкриваючи сутність механізму ідентичності на прикладі гуманітарного менеджменту, ми обґрунтовуємо соціальну роль нової ідентичності як соціокультурної системи та її найважливіші ознаки: децентралізоване образне мислення, рефлексивну мову, дію у ситуаційному контексті, полілогічний тип гуманітарної комунікації.

Виявлення професійної ідентичності гуманітарних менеджерів дає право аргументовано пояснити постіндустріальну культурну традицію та інноваційну логіку сучасних культурних практик. Характеристика професійної спільноти гуманітаріїв включає встановлення базових верств, що формують нову соціокультурну ідентичність. До аналогічних верств відносяться теоретики і методологи, носії традиційних гуманітарних професій, традиційні управлінці. Стабільний портрет професіонала-гуманітарія і збалансований стиль і дизайн професії відрізняють стрімка соціалізація, включеність у традиційний та інноваційний сектор, політична активність. До ключових проблем відтворення і розвитку нової гуманітарної ідентичності слід віднести недостатнє оволодіння методологією соціокультурної діяльності, нескоординований підхід до вирішення соціокультурних проблем і необхідність утримання міждисциплінарної рамки гуманітарного менеджменту. Одним із засобів подолання вказаних проблем ми вбачаємо конкретизацію характеристик нової ідентичності шляхом уточнення її ціннісно-цільового спрямування. Емпіричний аналіз суб'єктивного фактора виявляє широкий спектр інноваційних видів діяльності всередині гуманітарного менеджменту (смысловідтворююча, медіа-комунікативна, рефлексивна, стратегічна) і соціокультурних ролей гуманітарних менеджерів (дизайнери соціокультурного контенту, інтерлокери, стратегічні посередники). В контексті інструментального кластера гуманітарного менеджменту повинен бути встановлений зв'язок між оціночним, дескриптивним та інструментальним кластерами гуманітарного менеджменту в контексті їх соціокультурної дії. Особливості ресурсного забезпечення сучасних гуманітарних практик, у рамках яких відчувається недолік традиційних типів ресурсів діяльності (матеріальних, кадрових) компенсуються залученням інших різновидів ресурсів: інформаційних, суспільного інтересу і довіри в умовах державного регулювання гуманітарною сферою в умовах постіндустріального розвитку [20, С.194-201].

Постільки гуманітарний менеджмент розглядається як сфера знакової комунікації, а відповідна професійна культура як сукупність комунікаційних процесів, найбільш важливими ресурсами гуманітарного менеджменту вбачається система компетенцій, простір символічної комунікації і мова гуманітарної професії як знаково-семіотична система. Обґрунтування значення комунікації для становлення гуманітарного менеджменту в орієнтації на спільність цілей і цінностей суб'єктів спільноти, при наявності стандартів і культурних норм для раціонального розуміння, адекватної взаємної інтерпретації та ефективного зворотного зв'язку, виробництві змістовних соціальних інновацій та культурних кодів, виробленні продуктивної управлінської практики гуманітарного розвитку сучасної держави [21, С.248].

Дослідження проблематики діяльнісної комунікації гуманітарного менеджменту пов'язано з виявленням її можливих форматів (полілогів) і

характером впливу на професійну культуру (посиленням змістовної і соціальної компоненти). Дослідження внутрішньогрупової символічної комунікації гуманітарного менеджменту конкретизуємо на прикладі професійної мови гуманітарних менеджерів, яка інтерпретується як специфічна знакова система і спосіб трансляції внутрішньогрупових культур. Основний акцент слід зробити на обґрунтуванні значення системи постіндустріальних компетенцій, які позиціонуються у якості базового ресурсу для становлення гуманітарного менеджменту як інноваційного типу діяльності. Компетентісна гуманітарна проблематика відіграє значну роль в умовах постіндустріальної (знаннєвої) цивілізації, але все ж таки мають місце негативні наслідки незабезпечення компетенціями сучасних практик. У якості соціокультурного обґрунтування системи компетенцій слід визначити цінності гуманітарних типів діяльності. Нами виявлені універсальні якості для класичних і гуманітарних менеджерів: соціальна відповідальність та ефективність, здатність до конструктивної суспільної взаємодії (від локальної до глобальної), вільне оперування часовою характеристикою при здійсненні соціокультурної діяльності (від операціональної і тактичної і стратегічної), прихильність до соціального (гуманітарного) раціоналізму, дієздатність до конструювання і ціннісної інтерпретації актуальної постіндустріальної картини світу, інноваційність, мобільність, мультипрофесійність, системність сприйняття, здатність до дії у ситуації невизначеності, управління змінами і сучасними соціокультурними процесами. При обґрунтуванні соціокультурної природи нового типу діяльності та її характеристик, слід враховувати концепти комунікативних технологій, комунікативної дії, методологічної рефлексії, форм креативного мислення, проектної культури, стратегічних горизонтів проектної свідомості, проектування суспільного розвитку. Більш всього важливо поглибити соціокультурну інтерпретацію ключових компетенцій гуманітарних менеджерів, до яких слід віднести комунікативність, рефлексивність, креативність і проектність. Інтерпретація проводиться по наступній схемі: сутність компетенції, її соціокультурна природа, ареал прикладних гуманітарних практик, зв'язок з проблематикою професійної ідентичності, соціальна значущість. Комунікативність в гуманітарному менеджменті трактується автором в контексті співдіяльності і співмислення в контексті публічного просування професії. Рефлексивність позиціонується як наявність у гуманітарного менеджера суб'єктивної позиції по відношенню до соціокультурної дійсності і його здатності до саморозвитку. Креативність інтерпретується у якості інноваційної активності, що породжує значимі соціокультурні виміри. Проектність інтерпретується як здатність до формулювання і реалізації гуманітарних проектних ідей у якості образу майбутнього. Ключові компетенції дозволяють гуманітарному менеджеру зайняти орієнтовану на розвиток позицію по відношенню до соціокультурної дійсності, надати їй практичний зміст і ціннісний смисл.

Звернення до проблематики традиції та інновації в контексті гуманітарного менеджменту дозволяє зафіксувати постіндустріальну

Осипенко Л.О., 2013

тенденцію трансформацій соціокультурних цілей, об'єктів і ресурсів від традиційних до інноваційних. В цьому зв'язку виникнення гуманітарного менеджменту розглядається як культурна і менеджеральна інноватика, яка формує зміст постіндустріальної гуманітарної політики. Саме в цій площині гуманітарний менеджмент представляє собою продуктивний засіб складних управлінських ситуацій в соціокультурній сфері. Логічним наслідком різноманіття управлінських ситуацій на соціокультурному полі виступає необхідність їх типологізації, що свідчить про методологічні труднощі типологізації управлінських ситуацій в контексті гуманітарного менеджменту як гуманітарного типу діяльності. До них відноситься різноякісний соціокультурний матеріал: багатоманітність інтерпретації конкретної управлінської ситуації та її наслідків; недостатня визначеність характеристик професії гуманітарного менеджера, викликана періодом її становлення, міждисциплінарний і динамічний характер діяльності; багатоманітність акторів, включених у її діяльність.

Нами запропонована методологія аналізу соціогуманітарної культури, що базується на їх зв'язкові з традиціями та інноваціями, а також класифікація інноваційних соціокультурних проблем і ситуацій як найбільш характерних для постіндустріальних соціумів [22, С.29]. У зв'язку з цим виділяється спектр класів істотних управлінських ситуацій: 1) дефіцит академічного гуманітарного фундаменту соціокультурної діяльності і методологічні проблеми їх реалізації. У зв'язку з цим гуманітарний менеджмент передбачається розглядати у якості академічної основи довготривалих культурних програм, що забезпечують політичний і економічний розвиток; 2) незабезпеченість соціокультурної дії ціннісними гуманітарними морально-етичними засадами. Для поповнення дефіциту гуманітарного менеджменту як соціокультурної практики постіндустріального періоду слід використовувати етику гуманітарної діяльності, що орієнтується на подолання розриву між актом соціокультурної дії та її наслідками; 3) подолання недоліків традиції та орієнтація на інноватику. У рамках вирішення даної проблеми гуманітарний менеджмент сприяє закріпленню інтелектуальних інновацій у соціальній сфері і забезпечує суміщення різних моделей культурної політики для виявлення креативних зон соціокультурної діяльності; 4) семіотичне забезпечення соціокультурної діяльності і виробництво нових постіндустріальних смислів і значень. Гуманітарний менеджмент сприймає і враховує трансформацію умов смислоутворення і продукує адекватні моделі дії з постіндустріальними символами та управління ними; 5) компетенції, особистісний ріст і діяльнісне самовизначення. У рамках антропологічного контексту гуманітарний менеджмент сприяє усвідомленню людського капіталу як ресурсу соціокультурних інновацій і переводить у практичне русло питання антропологічної перспективи; 6) територіально-просторова проблематика. Активність гуманітарного менеджменту у даному контексті - у вирішенні задач соціальної інженерії, переформатуванні територій в

інфраструктурі культурної, соціальної та інтелектуальної дії; 7) виявлення активності стратегії. Роль гуманітарного менеджменту у вирішенні даного класу проблем у розробці глобальної моделі і стратегічних програм соціокультурного розвитку, логічного поєднання культурних ініціатив і стратегічного бачення майбутнього. Місце гуманітарного менеджменту у політичному процесі пов'язано з пошуком нових моделей суспільного розвитку, пов'язаних з уявленням про гуманітарне знання як ресурс культурної політики, забезпечення комунікації і співдіяльності сучасних ідентичностей і формування культурно-політичного простору з метою вирішення проблем постіндустріальної епохи [23].

Висновки

Зафіксовані класи гуманітарних ситуацій детермінують контексти діяльності гуманітарного менеджменту у сфері культурної політики, так як культурна політика представляє собою простір гуманітарного менеджменту і виявляє його гуманітарно-менеджеральний **прорив**. Одним з найбільш ефективних уявляється у даному процесі розуміння культурної політики, для якої цілі розвитку культури стають смислом і задачею політичної діяльності, в контексті якої культура трактується як смисл і цілі політики, а не як предмет чи засіб її діяльності; політика проводиться заради культури і у зв'язку з культурою. Робиться висновок, що цінності/цілі, об'єкти і ресурси гуманітарного менеджменту відповідають цінностям/цілям культурної політики постіндустріального періоду. При цьому зміст інноваційних контекстів зводиться до смислової (символічної) дії, діяльнісного самовизначення, територіально-просторового і стратегічного визначення. Смисловий контекст гуманітарного менеджменту трактується як контекст культурного виробництва смислів, знаків, образів, міфів. Дане визначення базується на обґрунтуванні пролонгації феномена гуманітарного менеджменту в концепцію культурно-символічного капіталу. Контекст діяльнісного самовизначення і особистісного росту в епоху постіндустріалізму детермінує пріоритетні позиції становлення гуманітарних менеджерів як культурних політиків. Контекст стратегічного розвитку гуманітарного менеджменту пов'язаний з необхідністю концептуального бачення перспектив розвитку культурного простору, постановкою цілей, направлених на соціокультурний прорив; розробкою масштабних культурних проєктів. Контекст гуманітарного менеджменту інтерпретується як вирішення культурних і надкультурних проблем шляхом врахування соціокультурного контексту, надпрофесійної проблематизації, сумісної гуманітарної діяльності різних соціальних акторів і формування уявлення про культурну політику як простір реалізації гуманітарних цінностей. Гуманітарний менеджмент визначає якісний поворот в інтерпретації концепту культурної політики шляхом побудови нової соціокультурної картини світу і формуванні інноваційних образів гуманітарного управлінського мислення та його дії в постіндустріальну епоху.

Перспективи подальших наукових досліджень

- детермінанти удосконалення напрямів концепції гуманітарного менеджменту як інноваційного типу діяльності постіндустріальної епохи.

Список використаної літератури

1. Бергер П. Социальное конструирование реальности Текст. / П. Бергер, Т. Лукман. М.: Моск. филос. фонд, 1995. - 322с.
2. Бех Ю.В. Саморозгортання соціального світу: [Монографія] / Ю.В.Бех. - К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2007. - 248 с.
3. Саморегуляція соціального організму країни: [Монографія] / [за наук. ред.В.П.Беха; В.П.Бех (голова), Н.В.Крохмаль, Г.О.Нестеренко]; Мін-во освіти і науки, Нац. Пед. ун-т. імені М.П.Драгоманова. - К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. - 652 с.
4. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура Текст. / М. Кастельс; пер: с англ. М.: ГУ ВШЭ, 2001. - 607 с.
5. Воронкова В.Г. Синергетична методологія аналізу соціального управління / В.Г.Воронкова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.]- Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2009.- Вип. 36.- С.26-46.
6. Луман Н. Реальность массмедиа Текст. / Н. Луман; пер: с нем. А. Ю. Антоновского. М.: Праксис, 2005. - 253 с.
7. Воронкова В.Г. Філософія гуманістичного менеджменту (соціально-антропологічні виміри). Монографія / В.Г.Воронкова.- Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2008.-254 с.
8. Воронкова В.Г. Менеджмент у державних організаціях: навч. посібник / В.Г.Воронкова. - К.: Професіонал, 2004.- 256 с.
9. Соснін О.В., Воронкова В.Г., Ажажа М.А. Інвестиції в людський розвиток в умовах глобальної трансформації: навчальний посібник / В.Г.Воронкова, М.А.Ажажа. - Львів: «Магнолія 2006», 2011.- 602с.
10. Суліма Є.М. Глобальний соціальний порядок постіндустріалізму: [Монографія] / Є.М.Суліма. - Вид. 2-е, допов.- К.: Генеза, 2004.- 336 с.
11. Бех В.П. Философия социального мира: гносеологический анализ: [Монография] / В.П.Бех. - Запорожье.: «Тандем-У», 1999. - 284 с.
12. Бех В.П. Человек и Вселенная: когнитивный анализ: [Монография]. - 2-е изд. доп./ В.П.Бех. - Запорожье: Просвіта, 2004. - 148 с.
13. Воронкова В.Г. Соціально-орієнтоване державне управління: монографія / В.Г. Воронкова, О.О. Фурсін, Н.В. Сапа, під ред. д.ф.н., професора В.Г. Воронкової, Запоріж. держ. інж. акад. - Запоріжжя: ЗДІА, 2011 - 256 с.
14. Воронкова В.Г. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри: [Монографія] / В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2010.- 272 с.
15. Добронравова И.С. Синергетика: становление нелинейного мышления: [Монография] / И.С.Добронравова. - К.: Лыбидь, 1990.- 152 с.
16. Друкер П.Ф. Практика менеджмента: [пер. с англ.]. - М.: Издательский дом «Вильямс», 2000.- 398 с.
17. Куцепал С.В. Освіта в глобалізаційно-інформаційному континуумі: необхідність трансформації / С.В.Куцепал // Філософські обрії. - Вип.15.- Київ; Полтава, 2006.- С.27-40.
18. Саморегуляція соціального організму країни: [Монографія] / [за наук. ред.В.П.Беха; В.П.Бех (голова), Н.В.Крохмаль, Г.О.Нестеренко]; Мін-во освіти і науки, Нац. Пед. ун-т. імені М.П.Драгоманова. - К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. - 652 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Berger, P. The Social Construction of Reality Lyrics. / P. Berger and T. Luckmann. Moscow: Mosk. Philosophy. Fund, 1995. – 322p.
2. Bech Y. Self-disclosure social world: [Monograph] / Y..Beh. - K.: PNPU Dragomanov, 2007. - 248 p.
3. Self social organism country: [Monograph] / [.edited V.P.Beh; V.P.Beh (Chairman), N.V.Krohmal, H.O.Nesterenko] Ministry of Education National Pedagogical University University. Dragomanov. - K.: Type of NPU MP Drahomanov 2010. - 652 p.
4. Castells, M. The Information Age. Economy, Society and Culture Text. / M. Castells, trans: from English. Moscow Higher School of Economics, 2001. - 607 p.
5. Voronkova V.G.Synergistic methodology for analysis of social control / V.G.Voronkova // Humanitarian Bulletin Zaporozhye State Engineering Academy: [Collected Works]. - Zaporozhye: ZSEA Publishing, 2009. - Issue 36. - P.26-46.
6. Luhmann N. Reality Media Text. / Luhmann, translated from the German. Antonovsky A. Yu. Moscow: Praxis, 2005. - 253 p.
7. Voronkova V. G. Philosophy of humanism management (social and anthropological measurings). Monography / V. G. Voronkova. - Zaporizhzhya: ZPEA, 2008.-254 p.
8. Voronkova V. G. Management in public organizations: train aid / V. G. Voronkova. – K.: Professional, 2004.- 256 p.
9. Sosnin O. V., Voronkova V. G., Azhazha M.A. Investments in human development in the conditions of global transformation: train aid / V. G. Voronkova, M.A. Azhazha. - Lviv: «Magnoliya 2006», 2011. - 602 p.
10. Sulima Y. M. Global social order of postindustrialism: [Monography] / Y. M. Sulima – Publ. 2nd., added - K.: Geneza, 2004.- 336 p.
11. Beh V.P. The philosophy of the social world: epistemological analysis. – Zaporozhye: "In Tandem", 1999. - 284 p.
12. Beh V.P. Man and the Universe: cognitive analysis: Monograph. - 2nd edition enlarged. - Kiev: Enlightenment, 2004. - 148 p.
13. Voronkova V.G. Socio-oriented governance: a monograph / V.G. Voronkova, A. Fursin, N.V. Sapa, ed. PhD, Professor V.G. Voronkova, Zaporiz. State. Eng. Acad. - Kiev: DIG, 2011 - 256 p.
14. Voronkova V.G. Philosophy of globalization: socio anthropological, socio-economic and socio-cultural dimensions. Monograph. - Zaporozhye: DIG Publishing, 2010. - 272 p.
15. I. S. Dobronravova. Synergetics: formation of nonlinear thinking: [the Monograph] / I. S. Dobronravova. - K.:Lybid, 1990.- 152 p.
16. Drucker P.. Practice management: [transl. from English]. - M.: Publishing house «Williams», 2000.- 398 p.
17. Kutsepal S.V. Education in the globalization and information continuum: the need for transformation / Kutsepal S.V. // Philosophical horizons. – Issue. 15.- Kiev, Poltava, 2006.- P.27-40.
18. Selfregulation social organism country: [Monograph] / [by editorial V.P.Beha; V.P.Beh (Chairman), N.V.Krohmal, H.O.Nesterenko], Ministry of Education, the National Teacher University Stamp Drahomanov. - K.: Type of NPU MP Drahomanova 2010. - 652 p

Л.А. ОСИПЕНКО

Запорожская государственная инженерная академия, Запорожье
E-mail: l.osipenko777@gmail.com

ФОРМИРОВАНИЕ КОНЦЕПЦИИ ГУМАНИТАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТА КАК ИННОВАЦИОННОГО ТИПА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПОСТИНДУСТРИАЛЬНОЙ ЭПОХИ

В статье дается анализ новой парадигмы гуманитарного менеджмента как инновационного социокультурного типа деятельности постиндустриальной эпохи, дается объяснение понятийно-категориального аппарата гуманитарного менеджмента, методологическое обоснование концепта гуманитарного менеджмента и его интерпретация как социокультурного феномена; анализ представлений о гуманитарной профессиональной деятельности, социокультурные основы и концептуальная база гуманитарного менеджмента; построение теоретической системной модели современной гуманитарной деятельности, обобщающей структуру, специфику и морфологию современных социокультурных практик, определение роли гуманитарного менеджмента в процессах формирования и реализации культурной политики.

Ключевые слова: гуманитарный менеджмент, инновационный тип деятельности, постиндустриальная эпоха, менеджеральное мышление, культурно-философский концепт, гуманитарная профессиональная деятельность, социокультурная практика, гуманитарное производство

L. OSIPENKO

Zaporozhye State Engineering Academy, Zaporozhye

E-mail: l.osipenko777@gmail.com

MANAGEMENT CONCEPT OF HUMANITARIAN AS AN INNOVATIVE TYPE OF ACTIVITY POST-INDUSTRIAL ERA

The article analyzes the new paradigm of innovation management as a humanitarian socio-cultural type of post post-industrial era, explains conceptual-categorical humanitarian staff management, methodological basis of the concept of humanitarian management and its interpretation as a social and cultural phenomenon, analysis of perceptions of humanitarian professional activities, socio-cultural principles and conceptual framework humanitarian management, construction of a theoretical model of the modern system of Humanitarian Affairs, generalizing the structure and morphology of specific modern cultural practices, the role of humanitarian management in the formation and implementation of cultural policies. The aim is to develop the concept of humanitarian Management and theoretical justification conditions for its development as an innovative type of activity. To achieve this goal addresses the following research problem: a methodological study of the concept of humanitarian management and its interpretation as a social phenomenon, analysis of perceptions of humanitarian professional activities, social principles and conceptual framework of humanitarian management, building a theoretical model of a modern system of Humanitarian Affairs, generalizing the structure and morphology of specific contemporary cultural practices and forming the basis for the study and production of new types of activities and to identify innovative social factors and conditions that determine the scope of humanitarian managers, the role of humanitarian management in the formation and implementation of cultural policies. Theoretical and methodological basis of research serve ideas of cultural studies, applied, those social cultural anthropology, semiotics. Author draws on activity theory, elite and industrial society, on the theoretical and methodological approaches as historical-analytical paradigm, interdisciplinary, systematic, functional, axiological, intellectually-minded, activity management approach to humanitarian.

Key words: humanitarian management, innovative type of post-industrial era, thinking manager, cultural and philosophical concept, humanitarian, professional activities, socio-cultural practices, production humanitarian

Стаття надійшла до редколегії 23.06.13

Прийнята до друку 28.06.13

Рецензент: к.ф.н., доц. Богуславська О.Г.